

Література

1. Польські звірства проти українців. Тема, яку замовчували десятиліттями. *Бандера* : *Бібліотека націоналіста*. URL: <https://bandera.lviv.ua/polski-zvirstva-proty-ukrajinciv-tema-jaku-zamovchuvaly-desjatlittjami/> (дата звернення 18.11.2023)
2. Волосацька Н. Екстимація жертв Волинської трагедії і вступ України до ЄС: як пов'язані ці питання? *Радіо Свобода*. 2023. 9 листопада. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/ukrayina-polshcha-yevrosoyuz-volynska-trahediya-ekshumatsiya/32676690.html> (дата звернення 15.11.2023)

АКТУАЛЬНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ВСЕСВІТНЬОЇ ІСТОРІЇ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

Олександр Лелюшкін

Науковий керівник:
В'ячеслав Артюх

Сучасність багато що змінила у поглядах науковців, істориків та педагогів на предмет всесвітньої історії. Порівнюючи сучасні аспекти дослідження всесвітньої історії з тими, які були більше 10 років тому, а тим паче з тими, які були в науковій і методичній системі більше 20-30 років тому, можна зробити висновок про те, що сучасні наукові підходи, принципи, а також навчально – методологічна система змінюються у поглядах на дослідження всесвітньої історії та донесення її навчального матеріалу до здобувачів освіти навчальних закладів усіх рівнів акредитації.

Актуальним аспектом дослідження всесвітньої історії на сучасному етапі є зміна науково - методичної концепції, згідно з якою епоху Середньовіччя розглядають не з точки зору воєнно – політичного аспекту, а з погляду культурних та духовних світоглядних орієнтирів людини епохи Середньовіччя.

На прикладі шкільного підручника з Всесвітньої історії для учнів 7 класу за 2020 рік, створеного авторським колективом Наталії Подалаяк, Ілони Лукач і Тетяни Ладиченко можна простежити зміни в підходах до вивчення Всесвітньої історії та сформуванню бачення актуальних аспектів дослідження Всесвітньої історії на сучасному етапі.

Згідно зі згаданим підручником авторський колектив наводить до вивчення розділ під назвою "Матеріальний і духовний світ європейського Середньовіччя". Це свідчить про зміну в аспектах дослідження всесвітньої історії, зміну парадигми історичної науки і створення нової історичної концепції та нового підходу до її вивчення. Наразі здобувачам освіти пропонується ознайомитись з середньовічними школами та університетами, середньовічною архітектурою та мистецтвом цієї історичної доби. У підручник вміщені розділи про наукові і технічні досягнення доби Середньовіччя, а також розділ про ранній Ренесанс та європейський гуманізм. Всесвітня історія починає досліджуватися з культурно - мистецького ракурсу, увага акцентується на здобутках матеріального та духовного життя. Порівнюючи підручник авторства Подалаяк, Лукач та Ладиченко з підручниками попередніх часів

ми бачимо, що актуальними аспектами дослідження всесвітньої історії стають культура, мистецтво, система світоглядних орієнтирів та духовний світ людини. У попередні часи такі елементи розглядали побічно, як додаток до історичного процесу Середньовіччя, а вся увага була зосереджена на війсьній силі, політичними змінам, перетворенням у економіці, зокрема велика увага була приділена розвитку промисловості і товарно – грошових відносин.

Сергій Стельмах у статті «Парадигми історичної Думки ХХ століття» аргументує зміну аспекту дослідження всесвітньої історії на сучасному етапі.

Науковець висуває думку про те, що історія, як наука, більше не розглядається лише з точки зору військової та економічної галузей, а подає різноплановий історичний матеріал, складає повну картину суспільно – політичного життя і надає чільне місце особистості людини, як творця і безпосереднього учасника історичного процесу.

Аргументацію думки щодо зміни аспектів у дослідженнях та вивченні всесвітньої історії Сергій Стельмах здійснює з опертям на наукову точку зору Д. Багалія : «Звернемося до авторитетної думки Д. Багалія: “Заради історичної перспективи ми проти виключного панування тієї чи іншої сторони життя у загальному історичному викладі... Ми особисто стоїмо за привнесення в історію культурного елементу в можливо широких розмірах; ми вважаємо, що в ній мають повне право громадянства явища і економічного, і соціального життя, і розумового і морального прогресу суспільства. Навряд чи тільки тут є який-небудь ґрунт для антагонізму. Нехай досліджуються не тільки вищі прояви людського духу: література, наука, філософія, мистецтво, але і факти, які стосуються домашнього життя, обстановки; з тих пір, як наша наука зважилась давати історію не самих держав, а народів, все це в наших очах отримало велику ціну — лише б тільки у кінці кінців, із всього цього матеріалу можна було зробити грандіозну історичну картину, на якій яскраво і випукло, але безумовно з необхідною перспективою було б зображено все минуле певного народу: і його політична історія, і його соціально-економічне життя, і наука, і мистецтво, і література, і релігія, і мораль» [1, с. 6]

Отже, актуальний аспект дослідження всесвітньої історії на сучасному етапі формує у нас погляд на Середньовіччя, як на час, який не позбавлений культурного життя та мистецтва, як час, який окрім політичних змін зосереджений на індивідуальності людини, гуманізмі і визнанні людських прагнень на високому соціо – культурному рівні.

На сучасному етапі всесвітня історія досліджується як процес функціонування та перетворення міжнародних відносин різних історичних періодів. Міжнародні відносини є невід'ємною частиною історичного процесу будь-якого народу, держави, чи суспільства, а тому їх дослідження дозволяє сформулювати висновки про минуле і усвідомити чітко бачення майбутнього. Історія дипломатії від початку її виникнення до сьогодення пройшла довгий шлях, який ознаменував зміни історичного процесу, розвитком держав і глобальні перетворення в суспільно – політичній думці. Укладання договорів, в тому числі, договорів, які покладають кінець війнам, договорів економічної співпраці, які виводяться певні держави на лідерські позиції у світовій економіці є вагомим аспектом для дослідження науковців. Всесвітня історія на сучасному етапі розглядається як система міжнародних відносин, система світової економіки, та економіки держави, адже

економіка не може бути закритою, вона обов'язково співпрацює з економіками інших держав.

Актуальним аспектом дослідження всесвітньої історії на сучасному етапі є дослідження історичних змін у системі міжнародних відносин, системі міжнародного права та функціонування політичних систем.

Підручник Всесвітньої історії для учнів 8 класу рекомендований Міністерством освіти і науки України від 22.02.2021 авторства Наталії Сорочинської вміщує параграф "Міжнародні відносини у XVIII ст.". З історії добре відомо, що XVIII століття це непростий час, коли багато європейських держав утвердилося на політичній карті світу як могутні військові імперії і потужні промислові виробники товарів та послуг. А такому аспекті дослідження всесвітньої історії відбувається з точки зору системи міжнародного права, міжнародних договорів, угод та нормативно – правових актів, що дає змогу прирівняти вивчення всесвітньої історії до політології і прогнозувати подальші зміни у системі міжнародних відносин та системі міжнародної торгівлі.

Кандидат політичних наук Сергій Кононенко у статті «Міжнародні відносини та їх системи» характеризує систему міжнародних відносин з погляду політики, економіки та з поняття «війна – мир», як ключового фактору для існування системи міжнародних відносин, до того науковець зазначає : «Світова політика (і міжнародні відносини загалом) є породженням міждержавної взаємодії , коли держави, взаємодіючи між собою витворюють цей новий різновид суспільної реальності. Оскільки кожна з держав є незалежним (суверенним) актором, то й відносини між ними анархічні, тобто тут відсутній всеосяжний центр сили та джерело легітимації і відповідно відсутнє моноцентрично – ієрархічне облаштування суспільних відносин. Світова політика характеризується також тим, що вона є сферою взаємодії невеликої кількості над комплексних суспільних утворень – переважно це навіть не держави загалом, а лише великі держави. Світо – політичному сегменту суспільної реальності властива також обмеженість (чи «вузькість») сфери соціальної взаємодії, яка (сфера) може розширюватися внаслідок ущільнення та інтенсифікації взаємодії між державами, що призводить до розкриття внутрішньої над комплексності цих головних суб'єктів світової політики назовні – у міжнародне середовище. Нарешті, світова політика має за провідну властивість пріоритетність питання «війни і миру», котре є ключовим для цієї суспільної царини» [2, с. 4].

Отже, актуальним аспектом дослідження всесвітньої історії на сучасному етапі є дослідження системи міжнародних відносин, міжнародного права та функціонування політичної та економічної систем. Дослідження ґрунтуються на розгляді всесвітньої історії як процесу постійних змін та постійного вдосконалення системи міжнародного права.

На сучасному етапі дослідження всесвітньої історії аспекти проведення науково – методичної роботи змінюються. Це відбувається у відповідності з потребами економічної та суспільної галузей діяльності людини, адже одним з головних напрямків освіти є підготовка фахівців у відповідності з потребами суспільства. Наразі нові аспекти дослідження всесвітньої історії вивчають історичну науку у відповідності із сьогоденним баченням. Актуальні аспекти сучасного дослідження всесвітньої історії – це погляд в минуле через призму нинішнього.

Література

1. Стельмах С. Парадигми історичної думки ХХ століття. *Політична освіта*. 1997. № 4. С. 153- 169.
2. Кононенко С. Міжнародні відносини та їх системи. *Політичний менеджмент*. 2013. № 1-2. С. 186-195.
3. Кононенко С. Форми політологічного розуміння міжнародних відносин. НАН України. Інститут всесвітньої історії. 2002. 899 с.
4. Толочко П. Традиції державно-політичного розвитку в Україні. Київська старовина. 1997. № 1-2. С. 3.
5. Яковенко Н. До питання про методологію вивчення історії України. *Генеза*. 1996. № 1 (4). С. 121.

ТРАНСАТЛАНТИЧНІ ВІДНОСИНИ ЄС – США В 1950 – 1990-х РОКАХ

Денис Фетищенко

Науковий керівник:

Олена Чумаченко

Повоєнний період характеризується початком цілісної трансформації міжнародної системи та побудови нової ієрархії відносин між державами. Вирішального значення у формуванні нового світового порядку набувають процеси глобалізації та все зростаючої взаємозалежності суб'єктів міжнародних відносин, піднесення ролі недержавних акторів. Найбільш наочно ці тенденції проявилися у системі трансатлантичних відносин, що було пов'язано з інституційними змінами всередині європейського об'єднання після Другої світової війни, а саме, з поступового перетворення країн Західної Європи в окремого повноправного актора міжнародних відносин з компетенцією прийняття, регулювання і реалізації спільної зовнішньої політики [4; 8].

Початку втілення в життя ідей європейської інтеграції в повоєнні роки, сприяли такі фактори, як потреба швидкого відновлення країн після війни, підтримка миру та збільшення ролі європейських держав на міжнародній арені. Звичайно, на інтеграційні процеси в Європі відчувався значний вплив гегемоністської політики США, які на той час, в умовах „холодної війни”, грали лідируючу роль в регіоні як в економічному, так і у військовому плані [8]. Проте, не зважаючи на офіційну підтримку США європейської інтеграції, для Вашингтона першочергове значення на той час мало зміцнення атлантичної солідарності в рамках НАТО та швидке відновлення країн регіону після Другої світової війни, тому західноєвропейська інтеграція підтримувалася лише в тому розумінні, наскільки вона відповідала меті Вашингтона щодо підвищення могутності партнерів по блоку.

На початку 1970-х рр. відбуваються перші спроби налагодження політичного співробітництва в Європі. З ухваленням главами держав та урядів країн-членів ЄЕС у грудні 1969 р. під час саміту в Гаазі рішення про створення основ для політичної уніфікації [6] розпочалася історія як Європейського політичного співробітництва, так і політичного діалогу Європейської Спільноти із Сполученими Штатами. Зміни